

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Національної академії

внутрішніх справ

доктор юридичних наук, професор

Руслан СЕРБИН

25.09.2026 р.

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади» поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року (протокол № 14), уточненої рішенням Вченої ради Національної академії внутрішніх справ від 26 травня 2026 року (протокол № 10)

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедри адміністративного права та публічного управління Національної академії внутрішніх справ від 25 вересня 2026 року

Присутні:

кафедра адміністративного права та публічного управління: завідувач кафедри, доктор юридичних наук, професор Доценко О.С. (науковий керівник), професор кафедри, доктор політичних наук, професор Співак М.В. (ZOOM), професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Лукашенко А.А. (голова засідання);

кафедра поліцейської діяльності: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, професор Братель С.Г., професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Золотарьова Н.І.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Лях Н.В.; професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Білик В.М.; доцент кафедри, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Гусєва К.А.; аспірант відділу аспірантури (ад'юнктури) і докторантури Олійник О.О.;

відділ організації наукової діяльності: провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Гусарєв С.Д., провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Кононець В.П. (рецензент), головний науковий співробітник, кандидат юридичних наук,

старший науковий співробітник Плугатар Т.А. (*рецензент*); провідний науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В.;
відділ аспірантури (ад'юнктури) і докторантури: доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Тихонова О.В.;
уповноважений з антикорупційної діяльності: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Стрільців О.М.

Були присутні 6 докторів наук та 8 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження здобувача кафедри адміністративного права та публічного управління Національної академії внутрішніх справ Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади», поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Здобувача Олійника Олега Олександровича про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано насамперед актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет, об'єкт та методи дослідження, здобувач довів до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Актуальність обраної теми зумовлена також тим, що в Україні вже сформовано масив правових, організаційних й інституційних елементів, які за змістом наближаються до комплаєнс-процедур. Ідеться про антикорупційні програми, оцінювання корупційних ризиків, фінансовий контроль, внутрішній аудит, правила етичної поведінки, дисциплінарні процедури, внутрішній контроль, захист викривачів, службове консультування, вимоги до прозорості та документування управлінських рішень. Водночас ці елементи не утворюють завершеної, єдиної та методологічно узгодженої системи адміністративного комплаєнсу в органах виконавчої влади. Їх фрагментарність, різна нормативна природа, неоднаковий рівень практичного застосування та відсутність єдиних стандартів знижують ефективність превентивного впливу на внутрішньоорганізаційні процеси.

Значущість теми посилюється й тим, що цифровізація публічного адміністрування створює нові можливості та водночас нові ризики для діяльності органів виконавчої влади. Електронні сервіси, автоматизовані реєстри, цифрові сліди адміністративних дій, інформаційні системи, електронний документообіг й аналітичні інструменти можуть суттєво підвищити прозорість, контрольованість і передбачуваність управлінських процесів. Водночас вони породжують ризики неналежного доступу до інформації, маніпулювання даними, непрозорості

алгоритмів, формального використання електронних процедур або недостатнього захисту персональних даних. За таких умов комплаєнс-контроль має розвиватися як цифрова підтримувана система правової відповідності, здатна поєднувати юридичні гарантії, технологічні інструменти й управлінську відповідальність.

Важливим також є стратегічний вимір досліджуваної проблематики, адже запровадження комплаєнс-контролю потребує формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю, що передбачає єдиний понятійний апарат, типові стандарти, узгоджені процедури, підготовку відповідальних суб'єктів, інтеграцію з внутрішнім контролем й аудитом, використання цифрових інструментів, регулярне оцінювання ефективності та належне нормативне забезпечення. З огляду на зазначене, актуальним є наукове обґрунтування стратегії розвитку такої системи в умовах цифровізації, європейської інтеграції, воєнних викликів і майбутнього відновлення України.

Недостатньо визначеними в адміністративно-правовій доктрині залишаються поняття, сутність, ознаки, форми, методи та процедури комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади, адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів і посадових осіб з питань комплаєнсу, а також співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, внутрішнім контролем й аудитом. Окремого наукового осмислення потребують питання нормативного закріплення комплаєнс-процедур, запровадження антикорупційного й етичного комплаєнсу, адаптації іноземного досвіду та формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю в умовах цифровізації та євроінтеграції. Викладені обставини зумовили вибір теми дисертаційного дослідження, її актуальність, теоретичну і практичну значущість.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно виконати такі основні завдання:

- визначити поняття та розглянути адміністративно-правову природу внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю;

- з'ясувати сутність, зміст і відмітні ознаки адміністративного комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади як інструменту забезпечення законності, доброчесності, службової дисципліни та належного виконання публічно-владних повноважень;

- схарактеризувати співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, аудитом, внутрішнім контролем, антикорупційним моніторингом й іншими суміжними організаційно-правовими інструментами;

- систематизувати нормативно-правові акти, що регламентують запровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади, визначити особливості адміністративно-правового регулювання цієї сфери;

- проаналізувати адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів і посадових осіб з питань комплаєнсу в органах виконавчої влади, визначити їхні завдання, функції, повноваження, гарантії діяльності та межі відповідальності;

- окреслити форми та методи реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців, зокрема щодо оцінювання ризиків, запобігання

порушенням, моніторингу службової поведінки, консультування, навчання та внутрішньої звітності;

- з'ясувати види та специфіку процедур правового забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади, зокрема механізми виявлення конфлікту інтересів, реагування на порушення, захисту викривачів і формування культури доброчесності;

- узагальнити іноземний досвід правового регулювання комплаєнсу в державному секторі, визначити можливості його адаптації та імплементації в адміністративно-правову систему України;

- обґрунтувати напрями формування стратегії розвитку цілісної системи державного комплаєнс-контролю в умовах цифровізації публічного управління та європейської інтеграції України;

- сформулювати пропозиції з удосконалення адміністративного законодавства у сфері запровадження, організації та здійснення комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі організації та здійснення контролю за законністю, доброчесністю, етичністю й належним виконанням публічно-владних повноважень в органах виконавчої влади.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертаційної роботи становлять праці українських і закордонних учених у галузі загальної теорії держави та права, адміністративного права, теорії публічного управління, антикорупційної політики, державної служби, внутрішнього контролю, аудиту та комплаєнсу. Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, закони України, акти Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні та європейські стандарти, що безпосередньо або опосередковано регламентують питання законності, доброчесності, запобігання корупції, етичної поведінки державних службовців, внутрішнього контролю та управління ризиками в діяльності органів виконавчої влади.

Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять матеріали практики публічного адміністрування, аналітичні й довідкові видання, офіційні документи органів державної влади, узагальнення зарубіжного досвіду, статистичні та інформаційні матеріали, а також результати наукового аналізу сучасного стану впровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, на основі узагальнення наукових підходів, положень чинного адміністративного законодавства, практики публічного адміністрування, а також українського й зарубіжного досвіду визначити сутність й особливості адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади. У роботі обґрунтовано теоретико-правову природу комплаєнс-контролю як превентивного

адміністративно-правового інструменту забезпечення законності, доброчесності, прозорості та підзвітності внутрішньоорганізаційної діяльності органів виконавчої влади, а також окреслено напрями оптимізування адміністративно-правового регулювання цієї сфери суспільних відносин. Зокрема, у дисертації:

вперше:

- визначено, що внутрішньоорганізаційні відносини в органах виконавчої влади як об'єкт адміністративно-правового дослідження та предмет контролю становлять урегульовані нормами адміністративного права та внутрішньоорганізаційними актами владно-управлінські, координаційні, службово-підпорядковані й контрольні суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються в процесі внутрішньої організації діяльності органів виконавчої влади, розподілу та реалізації компетенції між їх структурними елементами, забезпечення належного виконання управлінських рішень, дотримання службової дисципліни, законності й ефективності функціонування адміністративного апарату з метою належного здійснення покладених на ці органи публічно-владних завдань і функцій;

- сформульовано систему методів реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців, яку класифіковано за функціональним способом адміністративно-правового впливу на службову поведінку та внутрішні процеси державного органу, до яких віднесено такі: 1) нормативно-алгоритмічний; 2) ризик-орієнтований; 3) ціннісний; 4) превентивно-роз'яснювальний; 5) консультативно-супровідний; 6) конфліктологічний; 7) деклараційно-верифікаційний; 8) індикаторно-аналітичний; 9) цифрово-трасологічний; 10) комунікативно-сигнальний; 11) корекційно-адаптивний; 12) юрисдикційно-гарантійний;

- встановлено, що адміністративний комплаєнс-контроль слід тлумачити як внутрішньоорганізаційну, безперервну, процедурно врегульовану, ризик-орієнтовану та превентивну діяльність органу виконавчої влади, яку здійснюють уповноважені суб'єкти з метою забезпечення відповідності адміністративних актів, управлінських рішень, службової поведінки посадових осіб, внутрішніх процедур, кадрових, контрольних, дозвільних, наглядових, сервісних та інших управлінських процесів вимогам законодавства, принципам адміністративної процедури, антикорупційним обмеженням, етичним стандартам, службовій дисципліні та публічному інтересу шляхом виявлення, оцінювання, попередження, мінімізації, документування й усунення комплаєнс-ризиків;

- схарактеризовано перелік особливостей адміністративно-правового регулювання впровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади, якими є такі: 1) відсутність єдиного кодифікованого акта про публічний комплаєнс; 2) визначальним є антикорупційний підхід до розуміння комплаєнсу; 3) комплаєнс у діяльності органів виконавчої влади має публічно-правову природу; 4) ключовим суб'єктом відповідальності за комплаєнс є керівництво органу виконавчої влади; 5) національна модель поступово переходить від реактивного до превентивного регулювання; 6) комплаєнс має міждисциплінарний характер, оскільки потребує взаємодії права, управління, аудиту, етики, інформаційної безпеки, цифрових технологій, кадрового

менеджменту та комунікацій; 7) комплаєнс-процедури мають бути документованими: якщо орган не може підтвердити, чому ухвалено певне рішення, хто його погоджував, які ризики оцінювали, які альтернативи розглядали, які запобіжники застосовано, то така діяльність не відповідає сучасним стандартам належного врядування;

– виокремлено види форм реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців: 1) нормативно-програмна; 2) організаційно-інституційна; 3) ризик-орієнтована; 4) етико-поведінкова; 5) консультаційно-освітня; 6) деклараційно-фінансова; 7) конфліктологічна; 8) процедурно-документальна; 9) інформаційно-цифрова; 10) внутрішньоконтрольна й аудиторська; 11) зовнішньоаглядова;

удосконалено:

– класифікацію ознак внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю, до яких віднесено такі: 1) внутрішньоапаратний характер; 2) адміністративно-правова врегульованість; 3) владно-організаційна природа; 4) компетенційна зумовленість; 5) процедурна впорядкованість; 6) контрольна спрямованість; 7) превентивно-комплаєнсне значення; 8) службово-поведінковий зміст; 9) інтегративний характер;

– аналіз видів процедур правового забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади, якими є: 1) стратегічно-програмна процедура; 2) процедура ідентифікації та оцінювання корупційних й етичних ризиків; 3) процедура нормативної етизації службової поведінки; 4) процедура забезпечення дотримання антикорупційних заборон й обмежень; 5) процедура фінансового контролю; 6) процедура службового реагування, дисциплінарної відповідальності та передання матеріалів компетентним органам;

– пропозицію з оптимізації адміністративно-правового регулювання комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади, а саме розробити та затвердити спільний нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України і Національного агентства з питань запобігання корупції, а саме Типові стандарти адміністративного комплаєнсу в органах виконавчої влади, у якому необхідно передбачити мінімальну структуру комплаєнс-програми, методологію систематизації ризиків, порядок внутрішнього консультування, правила документування комплаєнс-рішень, індикатори ефективності, порядок щорічного звітування та вимоги до професійної підготовки комплаєнс-посадових осіб;

– підхід до виокремлення особливостей адміністративно-правового регулювання комплаєнсу в державному секторі США, якими є: 1) поліцентричність нормативно-правового регулювання, яка полягає у відсутності єдиного кодифікованого акта про комплаєнс у державному секторі; 2) конфлікт-орієнтований характер етичної програми; 3) поєднання централізованої методології та децентралізованої відповідальності; 4) функціональне розмежування консультування, нагляду, інспекторського контролю та правозастосування; 5) інституціоналізація етичного навчання і попереднього консультування; 6) інтеграція комплаєнсу із внутрішнім контролем і ризик-

менеджментом; 7) двоконтурність комплаєнсу; 8) поєднання превентивних, коригувальних і юрисдикційних наслідків; 9) пропорційність комплаєнс-вимог; дістало подальшого розвитку:

– наукова позиція щодо класифікації видів комплаєнсу за такими критеріями: 1) за сферою застосування; 2) за характером нормативних вимог; 3) за суб'єктом упровадження; 4) за функціональним призначенням; 5) за рівнем обов'язковості вимог; 6) за спрямованістю впливу;

– характеристика спільних ознак комплаєнс-контролю, державного нагляду, аудиту та внутрішнього контролю, до яких віднесено такі: 1) орієнтованість на забезпечення відповідності діяльності встановленим вимогам; 2) зв'язок із забезпеченням законності; 3) виявлення відхилень і ризиків; 4) документування результатів; 5) спрямованість на вдосконалення діяльності; 6) значення для публічного інтересу;

– аргументація, за якою до Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції доцільно внести зміни, доповнивши його завдання координацією комплаєнс-контролю, участю у формуванні єдиної системи ризиків, моніторингом виконання коригувальних заходів, попереднім консультуванням, аналізом процедурних ризиків, взаємодією із внутрішнім аудитом, підготовкою щорічного звіту та використанням цифрової аналітики з дотриманням правових гарантій;

– деталізація спільних і відмінних рис адміністративного комплаєнс-контролю з іншими видами комплаєнсу.

Після закінчення доповіді здобувачу присутніми були поставлені наступні питання:

Братель С.Г.: У своїй доповіді Ви наголошуєте на необхідності затвердження спільних «Типових стандартів адміністративного комплаєнсу в органах виконавчої влади» Кабінетом Міністрів України та НАЗК. Обґрунтуйте, чому існуючих антикорупційних програм та методичних рекомендацій НАЗК є недостатньо та в чому полягатиме кардинальна відмінність пропонованих Вами Стандартів?

Відповідь: Дякую за запитання. Існуючі антикорупційні програми та рекомендації НАЗК зосереджені переважно на одному, хоча й критично соціально важливому векторі — запобіганні корупційним та пов'язаним з корупцією правопорушенням. Проте адміністративний комплаєнс-контроль охоплює значно ширший спектр ризиків внутрішньоорганізаційної діяльності. Пропоновані «Типові стандарти» покликані інтегрувати в єдину систему не лише антикорупційні обмеження, а й дотримання загальних принципів адміністративної процедури, правил етики, захисту персональних даних, інформаційної безпеки, правил доступу до публічних реєстрів та ефективного використання цифрових інструментів. Головна відмінність полягає в переході від вузькогалузевого запобігання корупції до цілісної ризик-орієнтованої системи забезпечення правової відповідності (комплаєнсу) усіх управлінських процесів органу виконавчої влади.

Тихонова О.В.: Ви пропонуєте розширити функції уповноважених підрозділів з питань запобігання та виявлення корупції, поклавши на них координацію комплаєнс-контролю. Чи не призведе це до надмірного перевантаження цих підрозділів та дублювання функцій із підрозділами внутрішнього аудиту чи юридичною службою?

Відповідь: Дякую за запитання. Це вкрай важливе практичне питання. У дослідженні ми чітко розмежовуємо сфери відповідальності: юридична служба забезпечує правову експертизу актів «тут і зараз», внутрішній аудит здійснює ретроспективну перевірку (оцінює вже здійснені операції та ефективність системи), тоді як комплаєнс-підрозділ працює в превентивному контурі — орієнтований на постійний моніторинг, ідентифікацію ризиків, навчання та попереднє консультування працівників. Розширення завдань антикорупційних уповноважених шляхом трансформації їх у комплаєнс-офіцерів є логічним еволюційним кроком, оскільки саме вони вже володіють інституційною спроможністю щодо оцінювання ризиків. Щоб уникнути перевантаження, ми пропонуємо нормативно закріпити автоматизацію рутинних перевірок через цифрові інструменти та запровадити пропорційний розподіл навантаження залежно від штатної чисельності органу.

Гусарєв С.Д.: Зазначте, будь ласка, як саме цифровізація публічного адміністрування та використання електронних реєстрів впливають на зміст методів комплаєнс-контролю? Ви виокремлюєте цифрово-трасологічний метод — у чому його сутність?

Відповідь: Дякую за запитання. Цифровізація докорінно змінює привабливість і доступність даних, створюючи як нові ризики (несанкціонований доступ, копіювання баз даних, витік інформації), так і нові можливості для контролю. Сформований нами цифрово-трасологічний метод реалізації комплаєнс-контролю полягає у систематичному автоматизованому аналізі «цифрових слідів» (log-файлів), які залишають державні службовці під час роботи з автоматизованими системами, реєстрами та електронним документообігом. Це дозволяє в режимі реального часу виявляти аномальну поведінку (наприклад, перегляд даних у позаробочий час, масове завантаження документів, пошук інформації щодо близьких осіб або безнаявності процесуальної потреби) та превентивно зупиняти правопорушення ще до моменту завдання шкоди публічним інтересам.

Співак М.В.: У своїй праці Ви досліджували досвід США та країн ЄС. Які саме елементи зарубіжної моделі комплаєнсу в державному секторі є найбільш перспективними для імплементації в адміністративно-правову систему України на сучасному етапі?

Відповідь: Дякую за запитання. Серед найбільш перспективних елементів слід виокремити, по-перше, американський досвід інституціоналізації анонімного попереднього консультування (safe harbor / advisory opinions) — коли службовець перед ухваленням потенційно ризикованого рішення може отримати офіційне роз'яснення комплаєнс-офіцера і, дотримуючись його, отримує правовий імунітет від подальших звинувачень у недоброчесності. По-друге, це європейський досвід створення «двоконтурного» комплаєнсу, який поєднує жорсткі імперативні

вимоги закону з м'якими етичними стандартами (soft law), а також інститути захисту викривачів (за директивою ЄС 2019/1937), де комплаєнс-служба виступає безпечним внутрішнім каналом для повідомлень про будь-які порушення законності в органі.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику.

Науковий керівник, доктор юридичних наук, професор Доценко О.С., який зазначив, що підготовлена Олійником Олегом Олександровичем дисертація на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади» є результатом наполегливої науково-теоретичної діяльності та на даний час є завершеною працею, при цьому одним із перших монографічних узагальнень теоретико-прикладних задач, спрямованих на формування та вдосконалення системи внутрішньоорганізаційного комплаєнс-контролю, оцінювання правових і корупційних ризиків, а також забезпечення доброчесності й службової дисципліни в органах виконавчої влади.

Дисертацію в цілому оцінюю позитивно. Робота є змістовним дослідженням, що має насамперед не тільки теоретичну, а й практичну значущість. Дисертантом сформульовано концептуально нові наукові положення та висновки, що мають важливе теоретичне і практичне значення. Заслужує на увагу удосконалення дисертантом низки положень щодо визначення понять, форм, методів та процедур реалізації адміністративного комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Необхідно зазначити, що робота була написана самостійно і автор може вважатись підготовленим молодим науковцем. Мною, як науковим керівником, в процесі роботи було окреслено основні напрямки дослідження та робились окремі коригуючі зауваження. Потрібно зазначити, що здобувач аргументовано відстоює свої думки, вміло та коректно веде наукову дискусію, але з розумінням ставиться до критики, визнаючи свої помилки та виправляючи їх.

Структура роботи, виклад її тексту, оформлення здійснені відповідно до вимог, які пред'являються до дисертацій. Зміст дисертації відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам. Дослідження написано зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою.

Дисертант продемонстрував вміння логічно викладати думки, вести коректну полеміку з авторами, підсумовувати викладене висновками, пов'язувати теоретичні положення з потребами практики, «виходити» на законодавчі пропозиції та рекомендації прикладного характеру. При цьому Олійник О. О. проаналізував велику кількість наукових та правових джерел, які стосуються різних аспектів досліджуваної проблеми, а також у значній мірі використовував у роботі результати аналізу практичного досвіду впровадження антикорупційних та комплаєнс-процедур у публічному секторі в Україні та країнах ЄС і США.

Результати дослідження належним чином апробовані, впроваджені в наукову діяльність та освітній процес Національної академії внутрішніх справ.

За час підготовки дисертації Олійник О.О. зарекомендував себе з позитивної сторони. Він самостійно підготував п'ять статей, та три тези – у збірниках тез наукових доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях та круглих столах.

Підсумовуючи, можна зазначити, що Олійник О. О. провів системну та ґрунтовну роботу, яка має завершений вигляд. Таким чином, дисертація Олійника Олега Олександровича на тему: **«Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади»** відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор – Олійника Олега Олександровича – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Вважаю, що дисертаційну роботу можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього було надано слово **рецензентам** роботи:

Доктор юридичних наук, професор Кононець В.П. підкреслила, що виконане Олійником О.О. дисертаційне дослідження виконано якісно та на високому науковому рівні. Рецензентом відзначено, що актуальність обраної дисертантом теми дисертаційного дослідження не викликає сумнівів і заперечень, оскільки важливим компонентом запобігання порушенням законності та недоброчесності в діяльності органів публічної влади є превентивні механізми, серед яких ключову роль відіграє запровадження цілісної системи адміністративного комплаєнс-контролю.

Закон України «Про запобігання корупції», Державна антикорупційна програма та нормативно-правові акти у сфері реформування публічного управління визначають лише окремі фрагментарні інструменти контролю, які на сьогодні не утворюють єдиної системи правової відповідності в органах виконавчої влади.

Як зазначив дисертант, проведений ним аналіз практичного стану впровадження антикорупційних програм та ризик-орієнтованих процедур засвідчує відсутність єдиних типових стандартів комплаєнсу, недеталізованість адміністративно-правового статусу комплаєнс-посадовців та переважно декларативний характер оцінювання ризиків. Вказане засвідчує наявні проблеми нормативного та організаційного характеру, які виникають під час внутрішньоорганізаційної діяльності органів виконавчої влади.

Разом з тим на сьогодні, незважаючи на безперечну теоретичну і практичну значущість тематики цього дослідження, у вітчизняній науці адміністративного права дотепер не було здійснено комплексного концептуального аналізу адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Також рецензент зазначила, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, одержані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Рецензований рукопис структурно складається з трьох розділів та відповідних підрозділів, анотації, вступу, висновків та додатків. У роботі на належному рівні досліджено зміст та основні елементи адміністративно-правового механізму здійснення комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади. Надано належну характеристику поняттю, ознакам, формам і методам комплаєнс-контролю, визначено особливості адміністративно-правового статусу уповноважених підрозділів (посадових осіб) з питань комплаєнсу та процедур забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу.

Емпіричну та інформаційну базу дослідження становлять результати узагальнення практики публічного адміністрування, аналітичні матеріали та статистична звітність НАЗК, Міністерства юстиції України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти, що регламентують упровадження антикорупційних програм та заходів внутрішнього контролю за період 2014–2025 рр., а також міжнародні стандарти й зарубіжний досвід комплаєнсу в державному секторі.

При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності та взаємовиключення. Мета і задачі, визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті дослідження. Висновки і пропозиції дисертації об'єднані ключовою ідеєю удосконалення адміністративного законодавства України щодо формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю. Основні висновки і пропозиції сформульовані автором з дотриманням правил доказу, вони викладені чітко, без двозначності, прозоро; головні тези наведені комплексно та системно. Аргументи не суперечать один одному і є достатніми.

В цілому, як свідчить зміст роботи, до захисту подано завершене наукове дослідження, яке містить низку наукових положень, що у своїй сукупності роблять значний внесок у наукову теорію адміністративного права та правозастосовну діяльність органів виконавчої влади. Загальна оцінка роботи є позитивною, дисертація може бути подана до розгляду у спеціалізовану вчену раду відповідного профілю.

Таким чином, дисертація Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади», виконана на високому науковому рівні, відповідає вимогам МОН України, що ставляться до дисертацій, та може бути рекомендована до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Плугатар Т.А. зазначила, що актуальність обраної Олійником Олегом Олександровичем теми дисертаційної роботи не викликає сумнівів і заперечень, оскільки обраний Україною стратегічний курс на європейську інтеграцію, трансформаційні перетворення, які відбуваються у результаті зближення з правовим простором

країн-членів ЄС, а також виклики цифровізації та повоєнного відновлення зумовлюють необхідність створення комплексного й узгодженого механізму забезпечення законності, доброчесності та прозорості в діяльності публічної адміністрації.

Рецензентом відзначено, що чинна нормативно-правова база визначає окремі заходи контролю за дотриманням антикорупційних та етичних норм, однак відсутність єдиних «Типових стандартів адміністративного комплаєнсу» та чітко визначеної співвідносності комплаєнсу з внутрішнім аудитом і державним наглядом знижує превентивний потенціал державних органів.

Як зазначив дисертант, проведений ним аналіз нормативно-правового забезпечення та практики впровадження комплаєнс-процедур засвідчує, що більшість існуючих механізмів орієнтовані на реагування на вже вчинені порушення, а не на їх системне попередження. Вказане засвідчує про наявні проблеми нормативного та процедурного характеру, які виникають під час організації внутрішнього контролю та управління ризиками в органах виконавчої влади.

Разом з тим на сьогодні, незважаючи на безперечну теоретичну і практичну значущість тематики цього дослідження, у вітчизняній науці дотепер не здійснено комплексного концептуального аналізу адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади в умовах цифровізації та євроінтеграції.

Також рецензент зазначила, що дисертаційне дослідження виконане якісно, на високому науковому рівні, одержані результати є об'єктивними. Позитивним моментом роботи є вміння автора обґрунтовувати власну думку, проводити наукову дискусію із вченими, послідовно, логічно та системно викладати матеріал.

Рецензований рукопис структурно складається з трьох розділів та відповідних підрозділів, анотації, вступу, висновків та додатків. У роботі на належному рівні досліджено зміст та основні елементи внутрішньоорганізаційних відносин як об'єкта комплаєнс-контролю. Надано належну характеристику понятійно-категоріальному апарату, визначено класифікацію форм і методів реалізації комплаєнс-контролю, опрацьовано зарубіжний досвід (зокрема США та країн ЄС) і розроблено стратегічні напрями формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю в Україні.

Емпіричну базу дослідження становлять результати узагальнення практики функціонування органів виконавчої влади, матеріали аналізу антикорупційних програм, положень про уповноважені підрозділи з питань запобігання корупції, нормативні акти Кабінету Міністрів України, НАЗК та Міністерства юстиції України, а також аналітичні звіти міжнародних організацій у сфері публічного врядування та комплаєнсу.

При поділі розділів основного тексту на підрозділи автором дотримані правила пропорційності та взаємовиключення. Мета і задачі, визначені автором у вступі, знайшли відображення у змісті дослідження. Висновки і пропозиції дисертації об'єднані ключовою ідеєю удосконалення адміністративно-правового регулювання комплаєнс-контролю в публічному секторі. Основні висновки і

пропозиції сформульовані автором з дотриманням правил доказу, вони викладені чітко, без двозначності, прозоро; головні тези наведені комплексно та системно. Аргументи не суперечать один одному і є достатніми.

У дослідженні вдало, послідовно та логічно викладено і розкрито головні питання, зазначені у змісті. Все це дає підстави вважати, що мета дослідження досягнута, а його завдання реалізовані. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументованими та оригінальними, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці. Питання, які розглядаються в дисертації, автором розкриті на досить високому методологічному рівні.

В цілому, як свідчить зміст роботи, до захисту подано завершене наукове дослідження, яке містить низку наукових положень, що у своїй сукупності роблять значний внесок у наукову теорію та правозастосовну діяльність. Загальна оцінка роботи є позитивною, дисертація Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади», виконана на високому рівні, відповідає вимогам МОН України, що ставляться до дисертацій, та може бути рекомендована до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор політичних наук, професор Співак М.В., кандидат юридичних наук, доцент Лукашенко А.А., кандидат юридичних наук, професор Братель С.Г., доктор юридичних наук, професор Золотарьова Н.І., кандидат юридичних наук, доцент Лях Н.В., доктор юридичних наук, професор Гусарев С.Д., кандидат юридичних наук, старший дослідник Бондар С.В., кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Стрільців О.М.

Олійник Олег Олександрович висловив виступаючим та всім присутнім подяку за позитивну оцінку його дисертаційної роботи, за висловлені побажання та професійні поради, що сприяли вдосконаленню змісту та форми дисертації, а також корекції його подальших науково-дослідних планів.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
щодо дисертації Олійника Олега Олександровича на тему:
«Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в
діяльності органів виконавчої влади»**

Дисертація Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап розвитку нашої держави вирізняється глибинною трансформацією системи публічного

адміністрування, зміною вимог до діяльності органів виконавчої влади, посиленням ролі доброчесності, прозорості, підзвітності та правової визначеності в реалізації публічно-владних повноважень. Органи виконавчої влади щоденно приймають масив управлінських рішень, забезпечують реалізацію державної політики в ключових сферах суспільного життя, розпоряджаються публічними ресурсами, здійснюють контрольні, дозвільні, сервісні, регуляторні, кадрові, організаційні й інші функції. Якість їх внутрішньої організації безпосередньо впливає як на ефективність державного управління, так і на рівень довіри громадян до держави, стабільність правопорядку, захист прав та свобод людини, належне використання бюджетних коштів і спроможність України реалізовувати стратегічні реформи.

В умовах воєнного стану, післявоєнного відновлення, цифровізації публічних сервісів, європейської інтеграції та зростання обсягу міжнародної допомоги важливе значення має питання запобігання правовим, етичним, корупційним, процедурним, кадровим, фінансовим й інформаційним ризикам у діяльності органів виконавчої влади. Традиційні контрольні механізми, орієнтовані переважно на виявлення вже вчинених порушень, не завжди здатні забезпечити своєчасне попередження неправомірної поведінки, конфлікту інтересів, зловживання дискреційними повноваженнями, необґрунтованого ухвалення управлінських рішень або формального виконання вимог законодавства. За таких умов актуалізується потреба в запровадженні комплаєнс-контролю як превентивного адміністративно-правового інструменту, спрямованого на забезпечення відповідності діяльності органів виконавчої влади вимогам законодавства, принципам належного врядування, етичним стандартам, антикорупційним обмеженням, службовій дисципліні та публічному інтересу.

Актуальність обраної теми зумовлена також тим, що в Україні вже сформовано масив правових, організаційних й інституційних елементів, які за змістом наближаються до комплаєнс-процедур. Ідеться про антикорупційні програми, оцінювання корупційних ризиків, фінансовий контроль, внутрішній аудит, правила етичної поведінки, дисциплінарні процедури, внутрішній контроль, захист викривачів, службове консультування, вимоги до прозорості та документування управлінських рішень. Водночас ці елементи не утворюють завершеної, єдиної та методологічно узгодженої системи адміністративного комплаєнсу в органах виконавчої влади. Їх фрагментарність, різна нормативна природа, неоднаковий рівень практичного застосування та відсутність єдиних стандартів знижують ефективність превентивного впливу на внутрішньоорганізаційні процеси.

Значущість теми посилюється й тим, що цифровізація публічного адміністрування створює нові можливості та водночас нові ризики для діяльності органів виконавчої влади. Електронні сервіси, автоматизовані реєстри, цифрові сліди адміністративних дій, інформаційні системи, електронний документообіг й аналітичні інструменти можуть суттєво підвищити прозорість, контрольованість і передбачуваність управлінських процесів. Водночас вони породжують ризики неналежного доступу до інформації, маніпулювання даними, непрозорості алгоритмів, формального використання електронних процедур або недостатнього

захисту персональних даних. За таких умов комплаєнс-контроль має розвиватися як цифрова підтримувана система правової відповідності, здатна поєднувати юридичні гарантії, технологічні інструменти й управлінську відповідальність.

Важливим також є стратегічний вимір досліджуваної проблематики, адже запровадження комплаєнс-контролю потребує формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю, що передбачає єдиний понятійний апарат, типові стандарти, узгоджені процедури, підготовку відповідальних суб'єктів, інтеграцію з внутрішнім контролем й аудитом, використання цифрових інструментів, регулярне оцінювання ефективності та належне нормативне забезпечення. З огляду на зазначене, актуальним є наукове обґрунтування стратегії розвитку такої системи в умовах цифровізації, європейської інтеграції, воєнних викликів і майбутнього відновлення України.

Теоретичну основу дослідження становлять наукові здобутки учених – представників доктрини адміністративного права, теорії публічного управління, антикорупційної політики, державної служби, внутрішнього контролю, аудиту та комплаєнсу, праці яких присвячені проблемам забезпечення законності, доброчесності, підзвітності, ефективності управлінської діяльності та запобігання правовим, корупційним й етичним ризикам у діяльності органів публічної влади (В. В. Аброськін, Ю. П. Битяк, К. Л. Бугайчук, В. М. Гаращук, М. В. Гаріфуллін, Н. В. Гришина, С. А. Даніелян, Є. В. Додін, О. Ю. Дрозд, М. Ю. Карпушенко, В. В. Катеренюк, Р. С. Квасницька, С. В. Ківалов, М. П. Климчук, Ю. П. Козаченко, А. Є. Краковська, Н. В. Кудрик, О. В. Логвінова, А. К. Лупу, П. Д. Матвієнко, О. В. Мащенко, М. І. Мельник, Т. М. Мельник, Н. В. Москаленко, М. Ю. Мажаровський, А. К. Мулик, Н. А. Орловська, Ю. Є. Полянський, О. М. Сарахман, В. Ю. Світлична, С. Г. Стеценко, С. С. Теленик, О. А. Теличко, С. В. Тіхонов, О. Ю. Хитра, С. О. Шатрава, С. А. Шелудько, А. Р. Шимко, Н. В. Щербакова та ін.

Водночас, не применшуючи значення наукових здобутків зазначених учених, слід констатувати, що в більшості наукових праць питання комплаєнсу, внутрішнього контролю, державного нагляду, аудиту, антикорупційної політики та забезпечення законності в діяльності публічної адміністрації розглянуто переважно фрагментарно або в межах окремих галузевих аспектів. Попри наявність вагомого теоретичного доробку, адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю саме в діяльності органів виконавчої влади ще не були предметом комплексного дисертаційного дослідження.

Недостатньо визначеними в адміністративно-правовій доктрині залишаються поняття, сутність, ознаки, форми, методи та процедури комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади, адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів і посадових осіб з питань комплаєнсу, а також співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, внутрішнім контролем й аудитом. Окремого наукового осмислення потребують питання нормативного закріплення комплаєнс-процедур, запровадження антикорупційного й етичного комплаєнсу, адаптації іноземного досвіду та формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю в умовах цифровізації та євроінтеграції. Викладені

обставини зумовили вибір теми дисертаційного дослідження, її актуальність, теоретичну і практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 квітня 2024 року № 476. Тематика роботи узгоджується із завданнями державної антикорупційної політики, визначеними Законом України «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки», Державною антикорупційною програмою на 2023–2025 роки, строк виконання якої продовжено до набрання чинності Державною антикорупційною програмою на наступний період, а також із напрямками реформування публічного управління, передбаченими Дорожньою картою з питань реформи державного управління.

Дисертація також відповідає положенням Плану України, схваленого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18 березня 2024 року № 244-р, Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року, затверджених Указом Президента України від 30 вересня 2019 року № 722/2019, і Стратегії цифрового розвитку інноваційної діяльності України на період до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 грудня 2024 року № 1351-р, у частині вдосконалення інституційної спроможності органів публічної влади, підвищення прозорості, доброчесності, підзвітності, цифровізації управлінських процесів і запровадження сучасних механізмів запобігання правовим, корупційним й етичним ризикам у діяльності органів виконавчої влади.

Мета і завдання дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на підставі комплексного аналізу доктринальних положень адміністративного права, норм чинного національного законодавства, закордонного досвіду та практики функціонування органів виконавчої влади визначити сутність, зміст, ознаки й адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади, а також розробити науково обґрунтовані пропозиції з удосконалення адміністративного законодавства у сфері формування цілісної системи державного комплаєнс-контролю.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно виконати такі основні завдання:

- визначити поняття та розглянути адміністративно-правову природу внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю;
- з'ясувати сутність, зміст і відмітні ознаки адміністративного комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади як інструменту забезпечення законності, доброчесності, службової дисципліни та належного виконання публічно-владних повноважень;
- схарактеризувати співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, аудитом, внутрішнім контролем, антикорупційним моніторингом й іншими суміжними організаційно-правовими інструментами;

- систематизувати нормативно-правові акти, що регламентують упровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади, визначити особливості адміністративно-правового регулювання цієї сфери;

- проаналізувати адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів і посадових осіб з питань комплаєнсу в органах виконавчої влади, визначити їхні завдання, функції, повноваження, гарантії діяльності та межі відповідальності;

- окреслити форми та методи реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців, зокрема щодо оцінювання ризиків, запобігання порушенням, моніторингу службової поведінки, консультування, навчання та внутрішньої звітності;

- з'ясувати види та специфіку процедур правового забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади, зокрема механізми виявлення конфлікту інтересів, реагування на порушення, захисту викривачів і формування культури доброчесності;

- узагальнити іноземний досвід правового регулювання комплаєнсу в державному секторі, визначити можливості його адаптації та імплементації в адміністративно-правову систему України;

- обґрунтувати напрями формування стратегії розвитку цілісної системи державного комплаєнс-контролю в умовах цифровізації публічного управління та європейської інтеграції України;

- сформулювати пропозиції з удосконалення адміністративного законодавства у сфері запровадження, організації та здійснення комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають у процесі організації та здійснення контролю за законністю, доброчесністю, етичністю й належним виконанням публічно-владних повноважень в органах виконавчої влади.

Предметом дослідження є адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертаційної роботи становить сукупність загальнонаукових і спеціально-юридичних методів наукового пізнання, комплексне застосування яких дало змогу визначити сутність, зміст, ознаки й особливості адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

За допомогою логіко-семантичного та аналітичного методів з'ясовано зміст базових для дослідження категорій, зокрема «внутрішньоорганізаційні відносини в органах виконавчої влади», «адміністративний комплаєнс-контроль», «комплаєнс», а також окреслено їх місце в понятійно-категоріальному апараті адміністративного права. Метод системного аналізу використано для висвітлення внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю.

Порівняльно-правовий метод застосовано для встановлення співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, аудитом і внутрішнім контролем, що надало можливість виявити їхні спільні риси, відмінності, межі взаємодії та

самостійне функціональне призначення комплаєнс-контролю в системі публічного адміністрування. Формально-юридичний метод використано під час аналізу нормативно-правових актів, що регламентують упровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади, а також для визначення прогалин, колізій, недоліків чинного адміністративно-правового регулювання в цій сфері.

Структурно-логічний та системно-функціональний методи застосовано під час характеристики адміністративно-правового механізму здійснення комплаєнс-контролю в органах виконавчої влади, визначення його елементів, суб'єктного складу, функціонального призначення та внутрішніх зв'язків. За допомогою цих методів окреслено адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів і посадових осіб з питань комплаєнсу, зокрема їх завдання, повноваження, гарантії діяльності, форми взаємодії та межі відповідальності.

Метод класифікації використано для виокремлення форм і методів реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців, а також систематизації процедур правового забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади. Метод документального аналізу дав змогу дослідити зміст внутрішніх актів, адміністративних процедур, антикорупційних програм, етичних стандартів та інших організаційно-правових інструментів, які може бути використано для впровадження комплаєнс-контролю в публічній адміністрації.

Порівняльно-правовий метод також застосовано для узагальнення зарубіжного досвіду правового регулювання комплаєнсу в державному секторі та визначення можливостей його імплементації в Україні з огляду на національну модель організації виконавчої влади, стан адміністративного законодавства та євроінтеграційні зобов'язання України. Методи моделювання та прогнозування використано для обґрунтування перспективних напрямів удосконалення адміністративного законодавства у сфері комплаєнс-контролю, а також розроблення стратегії розвитку цілісної системи державного комплаєнс-контролю в умовах цифровізації та євроінтеграції.

У процесі підготовки дисертації застосовано й інші методи та прийоми наукового пізнання, серед яких узагальнення, індукція, дедукція, синтез, абстрагування та правове моделювання, що забезпечило комплексність дослідження і дало змогу сформулювати теоретичні положення, висновки та пропозиції щодо запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертаційної роботи становлять праці українських і закордонних учених у галузі загальної теорії держави та права, адміністративного права, теорії публічного управління, антикорупційної політики, державної служби, внутрішнього контролю, аудиту та комплаєнсу. Нормативну основу дослідження становлять Конституція України, закони України, акти Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, підзаконні нормативно-правові акти, міжнародні та європейські стандарти, що безпосередньо або опосередковано регламентують питання законності, доброчесності, запобігання корупції, етичної поведінки державних службовців,

внутрішнього контролю та управління ризиками в діяльності органів виконавчої влади.

Інформаційну й емпіричну основу дослідження становлять матеріали практики публічного адміністрування, аналітичні й довідкові видання, офіційні документи органів державної влади, узагальнення зарубіжного досвіду, статистичні та інформаційні матеріали, а також результати наукового аналізу сучасного стану впровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є однією з перших спроб комплексно, на основі узагальнення наукових підходів, положень чинного адміністративного законодавства, практики публічного адміністрування, а також українського й зарубіжного досвіду визначити сутність й особливості адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади. У роботі обґрунтовано теоретико-правову природу комплаєнс-контролю як превентивного адміністративно-правового інструменту забезпечення законності, доброчесності, прозорості та підзвітності внутрішньоорганізаційної діяльності органів виконавчої влади, а також окреслено напрями оптимізування адміністративно-правового регулювання цієї сфери суспільних відносин. Зокрема, у дисертації:

вперше:

- визначено, що внутрішньоорганізаційні відносини в органах виконавчої влади як об'єкт адміністративно-правового дослідження та предмет контролю становлять урегульовані нормами адміністративного права та внутрішньоорганізаційними актами владно-управлінські, координаційні, службово-підпорядковані й контрольні суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються в процесі внутрішньої організації діяльності органів виконавчої влади, розподілу та реалізації компетенції між їх структурними елементами, забезпечення належного виконання управлінських рішень, дотримання службової дисципліни, законності й ефективності функціонування адміністративного апарату з метою належного здійснення покладених на ці органи публічно-владних завдань і функцій;

- сформульовано систему методів реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців, яку класифіковано за функціональним способом адміністративно-правового впливу на службову поведінку та внутрішні процеси державного органу, до яких віднесено такі: 1) нормативно-алгоритмічний; 2) ризик-орієнтований; 3) ціннісний; 4) превентивно-роз'яснювальний; 5) консультативно-супровідний; 6) конфліктологічний; 7) деклараційно-верифікаційний; 8) індикаторно-аналітичний; 9) цифрово-трасологічний; 10) комунікативно-сигнальний; 11) корекційно-адаптивний; 12) юрисдикційно-гарантійний;

- встановлено, що адміністративний комплаєнс-контроль слід тлумачити як внутрішньоорганізаційну, безперервну, процедурно врегульовану, ризик-орієнтовану та превентивну діяльність органу виконавчої влади, яку здійснюють уповноважені суб'єкти з метою забезпечення відповідності адміністративних актів, управлінських рішень, службової поведінки посадових осіб, внутрішніх

процедур, кадрових, контрольних, дозвільних, наглядових, сервісних та інших управлінських процесів вимогам законодавства, принципам адміністративної процедури, антикорупційним обмеженням, етичним стандартам, службовій дисципліні та публічному інтересу шляхом виявлення, оцінювання, попередження, мінімізації, документування й усунення комплаєнс-ризиків;

– схарактеризовано перелік особливостей адміністративно-правового регулювання впровадження комплаєнс-процедур у діяльність органів виконавчої влади, якими є такі: 1) відсутність єдиного кодифікованого акта про публічний комплаєнс; 2) визначальним є антикорупційний підхід до розуміння комплаєнсу; 3) комплаєнс у діяльності органів виконавчої влади має публічно-правову природу; 4) ключовим суб'єктом відповідальності за комплаєнс є керівництво органу виконавчої влади; 5) національна модель поступово переходить від реактивного до превентивного регулювання; 6) комплаєнс має міждисциплінарний характер, оскільки потребує взаємодії права, управління, аудиту, етики, інформаційної безпеки, цифрових технологій, кадрового менеджменту та комунікацій; 7) комплаєнс-процедури мають бути документованими: якщо орган не може підтвердити, чому ухвалено певне рішення, хто його погоджував, які ризики оцінювали, які альтернативи розглядали, які запобіжники застосовано, то така діяльність не відповідає сучасним стандартам належного врядування;

– виокремлено види форм реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців: 1) нормативно-програмна; 2) організаційно-інституційна; 3) ризик-орієнтована; 4) етико-поведінкова; 5) консультативно-освітня; 6) деклараційно-фінансова; 7) конфліктологічна; 8) процедурно-документальна; 9) інформаційно-цифрова; 10) внутрішньоконтрольна й аудиторська; 11) зовнішньоюнаглядова;

удосконалено:

– класифікацію ознак внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю, до яких віднесено такі: 1) внутрішньоапаратний характер; 2) адміністративно-правова врегульованість; 3) владно-організаційна природа; 4) компетенційна зумовленість; 5) процедурна впорядкованість; 6) контрольна спрямованість; 7) превентивно-комплаєнсне значення; 8) службово-поведінковий зміст; 9) інтегративний характер;

– аналіз видів процедур правового забезпечення антикорупційного й етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади, якими є: 1) стратегічно-програмна процедура; 2) процедура ідентифікації та оцінювання корупційних й етичних ризиків; 3) процедура нормативної етизації службової поведінки; 4) процедура забезпечення дотримання антикорупційних заборон й обмежень; 5) процедура фінансового контролю; 6) процедура службового реагування, дисциплінарної відповідальності та передання матеріалів компетентним органам;

– пропозицію з оптимізації адміністративно-правового регулювання комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади, а саме розробити та затвердити спільний нормативно-правовий акт Кабінету Міністрів України і Національного агентства з питань запобігання корупції, а саме Типові стандарти

адміністративного комплаєнсу в органах виконавчої влади, у якому необхідно передбачити мінімальну структуру комплаєнс-програми, методологію систематизації ризиків, порядок внутрішнього консультування, правила документування комплаєнс-рішень, індикатори ефективності, порядок щорічного звітування та вимоги до професійної підготовки комплаєнс-посадових осіб;

– підхід до виокремлення особливостей адміністративно-правового регулювання комплаєнсу в державному секторі США, якими є: 1) поліцентричність нормативно-правового регулювання, яка полягає у відсутності єдиного кодифікованого акта про комплаєнс у державному секторі; 2) конфлікт-орієнтований характер етичної програми; 3) поєднання централізованої методології та децентралізованої відповідальності; 4) функціональне розмежування консультування, нагляду, інспекторського контролю та правозастосування; 5) інституціоналізація етичного навчання і попереднього консультування; 6) інтеграція комплаєнсу із внутрішнім контролем і ризик-менеджментом; 7) двоконтурність комплаєнсу; 8) поєднання превентивних, коригувальних і юрисдикційних наслідків; 9) пропорційність комплаєнс-вимог;

дістали подальшого розвитку:

– наукова позиція щодо класифікації видів комплаєнсу за такими критеріями: 1) за сферою застосування; 2) за характером нормативних вимог; 3) за суб'єктом упровадження; 4) за функціональним призначенням; 5) за рівнем обов'язковості вимог; 6) за спрямованістю впливу;

– характеристика спільних ознак комплаєнс-контролю, державного нагляду, аудиту та внутрішнього контролю, до яких віднесено такі: 1) орієнтованість на забезпечення відповідності діяльності встановленим вимогам; 2) зв'язок із забезпеченням законності; 3) виявлення відхилень і ризиків; 4) документування результатів; 5) спрямованість на вдосконалення діяльності; 6) значення для публічного інтересу;

– аргументація, за якою до Типового положення про уповноважений підрозділ (уповноважену особу) з питань запобігання та виявлення корупції доцільно внести зміни, доповнивши його завдання координацією комплаєнс-контролю, участю у формуванні єдиної системи ризиків, моніторингом виконання коригувальних заходів, попереднім консультуванням, аналізом процедурних ризиків, взаємодією із внутрішнім аудитом, підготовкою щорічного звіту та використанням цифрової аналітики з дотриманням правових гарантій;

– деталізація спільних і відмінних рис адміністративного комплаєнс-контролю з іншими видами комплаєнсу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих у дисертації висновків, положень і пропозицій у:

– науково-дослідній сфері – як теоретико-методологічної основи для подальших наукових розробок з проблем адміністративно-правового регулювання комплаєнс-контролю, внутрішньоорганізаційної діяльності органів виконавчої влади, запобігання корупційним й етичним ризикам у сфері публічного адміністрування;

– *правотворчій діяльності* – під час підготовки, удосконалення та систематизації законодавчих і підзаконних нормативно-правових актів, спрямованих на визначення адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю, статусу уповноважених суб'єктів, процедур виявлення комплаєнс-ризиків і механізмів реагування на порушення в діяльності органів виконавчої влади;

– *правозастосовній діяльності* – для підвищення ефективності внутрішнього контролю, антикорупційного моніторингу, етичного регулювання та управління ризиками в системі органів виконавчої влади, а також для вдосконалення практики прийняття, виконання і перевірки управлінських рішень;

– *освітньому процесі* – під час підготовки підручників, навчальних посібників, лекційних курсів і методичних матеріалів з дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративний процес», «Публічне адміністрування» та спеціальних курсів, присвячених комплаєнс-контролю в діяльності органів публічної влади.

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення дисертаційного дослідження, проміжні та підсумкові результати, а також сформульовані автором узагальнення, висновки та пропозиції оприлюднені й обговорені на науково-практичних конференціях: «Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства» (м. Київ, 20–21 квітня 2023 року); «Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність» (м. Київ, 4–5 червня 2024 року); «Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 4–5 червня 2025 року).

Публікації. Основні теоретичні положення, висновки, та практичні рекомендації, що сформульовані в дисертації, відображено у 8 наукових публікаціях, серед яких п'ять статті опубліковано у наукових виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук; трьох тезах доповідей, зокрема:

1. Oliinyk O. Regulatory and legal acts governing the implementation of compliance procedures in the activities of executive authorities. *Entrepreneurship, Economy and Law*. 2024. № 6 (340). P. 125–129. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2024/6/23.pdf>

2. Олійник О. О. Процедури правового забезпечення антикорупційного та етичного комплаєнсу в органах виконавчої влади. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 5. С. 323–327. URL: <https://nvppp.in.ua/vip/2025/5/52.pdf>

3. Олійник О. О. Досвід Франції щодо правового регулювання комплаєнсу в державному секторі та можливості його імплементації. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2025. Вип. 6. С. 272–276. URL: https://www.nvppp.in.ua/vip/2025/6/6_2025.pdf

4. Олійник О. О. Форми реалізації комплаєнс-контролю в діяльності державних службовців. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2026. Т. 37 (76), № 3. С. 182–188. URL: https://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/journals/2026/3_2026/29.pdf

5. Олійник О. О. Адміністративно-правовий статус уповноважених підрозділів (посадових осіб) з питань комплаєнсу. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2026. Вип. 1. С. 321–327. URL: <https://nvppp.in.ua/vip/2026/1/51.pdf>

6. Олійник О. О. Співвідношення комплаєнс-контролю з державним наглядом, аудитом та внутрішнім контролем. *Інноваційні підходи до реформування сучасного законодавства* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 20–21 квіт. 2023 р.). Київ : Наук.-дослід. ін-т публ. права, 2023. С. 144–146.

7. Олійник О. О. Сутність поняття «адміністративний комплаєнс-контроль» в органах виконавчої влади як інструменту забезпечення законності в діяльності суб'єктів владних повноважень. *Актуальні проблеми імплементації наукових досягнень у практичну діяльність* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4–5 черв. 2024 р.). Київ : Наук.-дослід. ін-т публ. права, 2024. С. 98–100.

8. Олійник О. О. Поняття внутрішньоорганізаційних відносин в органах виконавчої влади як об'єкта адміністративно-правового дослідження та предмета контролю. *Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення* : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 4–5 черв. 2025 р.). Київ : Наук.-дослід. ін-т публ. права, 2025. С. 140–143.

Характеристика особистостей здобувача. Олійник Олег Олександрович, 1994 року народження, освіта вища. У 2018 році закінчив Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого «Правознавство» та здобув кваліфікацію магістр. 2024 року по теперішній час головний фахівець відділу з питань антикорупційної роботи та комплаєнс ДП «Медичні закупівлі України».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Дослідження адміністративно-правових засад запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади, є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – «Право».

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Олійника

Олега Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями від 31 травня 2019 року № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Олійника Олега Олександровича на тему: «Адміністративно-правові засади запровадження комплаєнс-контролю в діяльності органів виконавчої влади», до разового захисту на здобуття ступеня доктора філософії у спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14, проти – немає, таких, що утримались – немає.

Головуючий –
професор кафедри адміністративного
права та публічного управління
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

Альона ЛУКАШЕНКО